

Η ΖΗΛΟΥΤΥΠΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΙ ΤΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ.

Ἡ ζηλοτυπία εἶνε ἓνα πάθος, καὶ ὅπως ὅλα τὰ πάθη ἔχει τὴν ἀφετηρία του εἰς τὰ αἰσθήματά μας· διότι τὸ πάθος εἶνε μία ὑπερτροφία ἢ παθολογικὸς ἐκτροχιασμός τοῦ αἰσθήματος· ἀνήκει εἰς τὴν ψυχολογία πρὶν κατατήση ἀντιτεκίμενο τῆς ψυχιατρικῆς.

Τὸ κοινὸ συγχίζει μὲ τὴν ζηλοτυπία πολλά ἄλλα ξένα αἰσθήματα, προπάντων τὴν ἀντιζηλία καὶ τὸ φθόνον. Ἡ ζηλοτυπία ὅμως εἶνε κατὰ ἄλλο· εἶνε ὁ φόβος νὰ μὴ χάσῃ κανεὶς μὲ τὸ ἀντιτεκίμενο ποῦ ἀπέκτησε καὶ τὰς ὀφελείας ποῦ καρπώνεται ἀπ' αὐτό. Κατὰ συνέπεια ὑπονοεῖ νίκη καὶ κατάκτησι, προϋποθέτει κυριαρχία, ποῦ δίδει δικαιώματα ἀναγνωρισμένα, ἠθικὰ ἢ ὀλικὰ ἢ καὶ τὰ δύο.

Ἡ ἀνδρική ζηλοτυπία (διότι διὰ τὴν γυναικεία θὰ ὁμιλήσωμε ὑστερώτερα) ἔχει ὡς ἀρχικὴ βάσι τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἀνδρός, ὑπεροχή, ποῦ εἶχε συνέπεια τὴν ὑποδούλωσι τῆς γυναικός. Τὸ νὰ θεωρεῖται ἡ γυναῖκα ὡς κτήμα, εἶνε ἰδέα τόσο παλαιὰ καὶ γενική, τόσο βαθειὰ ριζωμένη εἰς τὴν συνείδησι μας, ὥστε κατήντησε ἀφετηρία αἰσθημάτων καὶ ἐνστίκτων, ποῦ ἐπηρέασαν δυνάτὰ τὴν κοινωνική μας ἐξέλιξι καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τὴν ἐπηρεάζουν ἀκόμα ὡς σήμερα.

Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως αὕτη ἔχει τοῦλάχιστον καμμία πραγματικὴ βάσι, κανένα φυσικὸ νόμο, εἰς τὸν ὁποῖο νὰ στηρίζεται, ἢ εἶνε ἰδέα αὐθαίρετος καὶ γέννημα περιστάσεων; Εἰς τὴν ἀρχὴ αὐτὴ θὰ ἐξετάσω μὲ συντομία. Δὲν θὰ λάβω ὅμως ὑπ' ὄψιν μου καμμίαν ἀπὸ τὰς θεωρίας, ποῦ οἱ κατὰ καιροὺς φιλόσοφοι καὶ ἐπιστήμονες μᾶς παρουσιάζουν, ἀλλὰ θὰ ἐπισκοπήσω τὰ γεγονότα καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ ἰδῶ ποία θεοὶ κατέχει τὸ θηλυκὸ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ ζωικοῦ βασιλείου.

Εἰς τὰ κατώτατα στρώματα τῆς ζωῆς, φῶλο δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀναπαραγωγὴ γίνεται μὲ τὴν διαίρεσι ἢ μὲ μία σύζυγι δύο ἀτόμων, ποῦ δὲν παρουσιάζουν καμμία μορφολογικὴ διαφορὰ ἀναμεταξύ των. Ἐκεῖ ποῦ τὰ φυλετικὰ ὄργανα ἀρχίζουν νὰ πέρνουν τὴν διακριτικὴν των μορφή, εὐρίσκονται εἰς τὸ ἴδιον ἄτομο. Ὁ ἐρμαφροditισμός μὲ ὅλας τὰς ποικιλίας του εἶνε συχνότατος εἰς τὰς χαμηλὰς διαιρέσεις τοῦ ζωικοῦ βασιλείου· εἰς μερικάς ὅμως φαίνεται νὰ εἶνε ἐμβολιασμένος ἀπάνω εἰς τὸ θηλυκόν, ὥσάν ὁ ἀρχικὸς θηλυκὸς ἀδένας νὰ εἶχε ἀποκτήσει τὴν ιδιότητα νὰ χύνη καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ τὰς ἐκρήσεις.

Ἀπ' ἐδῶ ἀκόμα βλέπομε τὸ θηλυκὸ νὰ ὑπερτερῇ. Αὕτη δὲ ἡ ὑπεροχὴ εἶνε τόσο συνήθης, ποῦ καταντᾷ σχεδὸν μόνιμος εἰς τὰ ἔντομα καὶ ἄλλα κατώτερα ζῶα. Ἐδῶ ἡμποροῦμε νὰ εἰποῦμε ὅτι τὸ θηλυκὸ κυριολεκτικὰ κυριαρχεῖ· εἰς πολλὰ εἶδη ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐγνώρισε ἀκόμα ἀρσενικόν, καὶ εἰς ἄλλα αὐτὸ κάμει τὴν παρουσία του μόνον κάθε δύο ἢ τρεῖς γενεές, ἐνῶ εἰς τὸ ἀναμεταξύ ἡ παραγωγὴ γίνεται μὲ τὴν παρθενογένεσι, δηλαδὴ τὰ αὐτὰ ἀναπτύσσονται χωρὶς γονιμοποίησι. Εἰς τὰ ἔντομα μάλιστα τὸ θηλυκὸ εἶνε τὸ πᾶν ἀρχιτέκτων, ἐργάτης, ἐρωμένη, μητέρα καὶ τροφὸς συνάμα, εἶνε ἡ ἰδέα καὶ τὸ ἐργαλεῖο, ὁ μοχλὸς τῆς ζωῆς καὶ ἡ πρόνοια τοῦ εἵδους· ἔχει τὸ σῶμα πολὺ τελειότερον καὶ εἶνε μεγαλύτερον· εἰς μερικάς περιστάσεις, πέρνει μεγάλας διαστάσεις. Ὑπάρχει μία μικροτάτη χουσαλίδα, ποῦ πετᾷ

τὸ πρῶτ' εἰς τοὺς κήπους μας· εἶνε τὸ ἀρσενικό· τὸ θηλυκό της, ἀπλὸ σκου-
λῆρι, εἶνε δέκα πέντε φορὲς μακρύτερο καὶ δέκα χονδρότερο, τὸ δὲ ζευγὰρι
ἔχει ἀναλογία ἴση μὲ τοῦ πετεινοῦ πρὸς τὴν γελάδα. Εἰς ἓνα εἶδος προνο-
κόμι (cochenille), ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ κατασκευάζουν τὴν γνωστὴν κόκκινη βαφή,
τὸ ἀρσενικό εἶνε τόσο μικρό, ὥστε ὅταν περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὸ θηλυκό,
δίδει τὴν ἐντύπωσι, ἐνὸς μύμηκα, ποῦ περιφέρεται ἐπάνω εἰς ἓνα ροδάκι.

Τὸ ἀρσενικό λοιπὸν δὲν εἶνε εἰς τὰ ἔντομα παρὰ ἓνα ἀπλὸ καὶ μόλις
ἀναγκαῖο ἐπεισόδιο. Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις. Εἰς πολλὰ εἶδη τῶν
κολεοπτέρων τὸ θηλυκό δὲν φθάνει οὔτε κἄν εἰς τὴν τελειωτικὴν του μορφή,
μένει νύμφη χονδροειδής, ἀτελείωτη, προσωρισμένη μόνο διὰ τὴν παραγωγή.
Τὸ ἀρσενικό τῆς πυγολαμπίδας εἶνε ὠραιότερο, μεγαλύτερο καὶ τέλειο
ἔντομο, ἐνῶ τὸ θηλυκό ἄπτερο καὶ ἄσχημο, δὲν ἔχει ἄλλο προτέρημα παρὰ
νὰ ἀναδίδει τὸ χλωμὸ καὶ ὠραῖο ἐκεῖνο φῶς, ποῦ ἀνάμεσα εἰς τὰ φυτὰ φαί-
νεται ἓνα μικροσκοπικὸ ἄστρο ἀποπλανημένο εἰς τὴν γῆ. Ὁ ζένος, ἓνα παρά-
σιτο τῶν μελισσῶν, ἔχει τὸ ἀρσενικό τέλειο, μὲ πτερὰ μεγάλα, ἐνῶ τὸ θηλυκό
μένει ἓνα μικρότατο σκουλήρι, χωρὶς ποδάρια, χωρὶς μάτια καὶ χωρὶς κέρατα.

Καὶ ὅσο ἀναβαίνομε τόσο αἱ ἐξαιρέσεις πληθαίνουν, τόσο χάνεται ἡ
ὑπεροχὴ τοῦ θηλυκοῦ καὶ μεγαλώνει τοῦ ἀρσενικοῦ. Φθάνει δὲ μία στιγμὴ,
ποῦ ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο φύλων καταντᾷ μηδαμινὴ καὶ ἡ διάκρισις
πολλάκις ἀδύνατη. Τὰ ψάρια καὶ τὰ ἑρπετὰ δὲν παρουσιάζουν καμμιά μορ-
φολογικὴ διαφορὰ. Εἰς τὰ πρῶτα τὰ ἀρσενικά κἄποτε ἐκτελοῦν τὰ καθή-
κοντα τῆς μητέρας, καὶ εἰς τὰ ἑρπετὰ, ἐδῶ τὰ ἀρσενικά, ἐκεῖ τὰ θηλυκά καὶ
ἄλλοι τὰ δύο μαζί πλακώνουν τὰ αὐγά.

Εἰς τὰ πτηνὰ σχεδὸν πάντα τὸ ἀρσενικό εἶνε μεγαλύτερο, δυνατότερο,
ὠραιότερο· τὰ πτερὰ του ἔχουν χρώματα λαμπρότερα καὶ εἶνε καλλιτεχνικώ-
τερα, τὸ κελάδημά του εἶνε γλυκὸ καὶ θελκτικόν. Εἰς τοὺς φασιανούς, τὰ
παγώνια, τὰ παραδείσια πτηνά, μόνο τὸ ἀρσενικό ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ κάλλη
καὶ αὐτὸ εἶνε ὁ ὑπερήφανος καὶ ἀπόλυτος κύριος τῶν πολλῶν θηλυκῶν του.
Ποῖος δὲν παρετήρησε μὲ τί κομικὸν μεγαλεῖο ὁ πετεινὸς ὁδηγεῖ τὰς ὄρνι-
θές του καὶ ἐπιβάλλει τὰς θελήσεις του.

Εἰς τὰ μαστοφόρα ἡ γυναικεῖα ὑπεροχὴ εἶνε σπανιστάτη. Ὑπάρχουν
ἀκόμα περιστάσεις ποῦ τὸ ἀρσενικό δὲν διαφέρει ὡς πρὸς τὴν μορφὴ ἀπὸ
τὸ θηλυκό, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν γάτα, τὸν σκύλο καὶ ἄλλα κατοικίδια ζῶα,
ἀλλὰ καὶ τότε τὸ πρῶτο εἶνε ζωηρότερο, θαρραλέωτερο καὶ ἐπιχειρηματι-
κώτερο. Συνήθως ὅμως αἱ μορφολογικαὶ διαφοραὶ ὑπάρχουν· ἀπὸ τὰ κερα-
τοφόρα, τὰ περισσότερα θηλυκά δεν ἔχουν κέρατα, καὶ ὅλοι γνωρίζομε τὴν
ὀρμητικότητά τοῦ κριαριοῦ ἢ τὴν ἀγριότητα τοῦ ταύρου συγκριτικῶς μὲ τὴν
προβατίνα καὶ τὴν ἀγελάδα.

Ἄπ' ὅσα ὡς τώρα εἶπαμε, γίνεται φανερό, ὅτι, ἐνόςσω προχωροῦμε εἰς
τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, βλέπομε τὸ θηλυκὸ νὰ χάνῃ τὴν
ὑπεροχὴν του καὶ τὸ ἀρσενικὸ νὰ πέρνῃ μεγαλυτέρα σπουδαιότητα· εἰς τὰ
μαστοφόρα ἡ ὑπεροχὴ αὐτὴ καθιερώνεται πλέον φανερά. Καὶ εἰς τὸν ἄν-
θρωπο συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀφοῦ ἀνῆκει εἰς αὐτὴ τὴν τάξιν· ἐπειδὴ ὅμως ἡ
διανοητικὴ του ἀνάπτυξις εἶνε ταχυνάτη καὶ μεγάλη, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἔπλασε
καὶ πλάττει περιστάσεις ποῦ ἐπηρεάζουν τὴν ἐξέλιξιν του, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξε-
τάσωμε τὸ ζήτημα μὲ περισσοτέρα λεπτομέρεια, διότι μοναχά, ὅταν γνωρίσωμε
τὴν κατὰ καιροὺς θέσιν τῆς γυναικὸς εἰς τὴν κοινωνίαν, θὰ ἠμπορέσωμε νὰ ἐξη-
γήσωμε τὴν ἀφετηρίαν καὶ νὰ παρακολουθήσωμε τὴν ἀναδιπλώσιν τῆς ζηλοτυπίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἐφάνηκε ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν γῆν, ἡ φύσις ἀκόμα νέα καὶ γεμάτη ἀπὸ ζωῆ ἐσπυτάλα τὰς δυνάμεις τῆς καὶ ἐκούραζεν ἀσυλλόγιστα τὴν γονιμότητά της. Μολονότι εἶχε πλέον χάσει τὴν προτερινή της ὀρμητικότητα ἡ γῆ ἐπλαττε, ἐδημιουργεῖ, ἐξωογόνει ἀδιάκοπα μὲ ζῆλο νέου καλλιτέχνου καὶ μὲ πυρετὸ ποιητοῦ ἀρχαρίου. Ἐδοκίμαζε τὴν τέχνην τῆς καὶ τὰ δοκίμιά της ἦσαν χωρὶς ἀρμονία, μεγάλα, γιγαντιαία ὅπως ὁ πόθος τῆς.

Ὁ ἄνθρωπος νεόφερτος, ἄπειρος καὶ ξένος εἶχε νὰ παλαίσῃ μὲ στοιχεῖα ἐπιβλητικά καὶ μὲ θηρία ἀφάνταστα καὶ τρομερά. Διαφιλονικοῦσε τὴν τροφήν του, τὴν κατοικίαν του, τὴν ὑπαρξί του καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Εἰς αὐτὴ τὴν πρωτόγονο ζωὴ ποῦ ἐβάσταζε πολλὰς χιλιάδας αἰώνων, ζωὴ ποῦ εἶχε ὡς μόνον σκοπὸ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς τροφῆς καὶ τὴν προσωπικὴ ἄμυνα, δὲν ἦτο δυνατόν ἡ σωματικὴ δύναμις νὰ μὴν εἶχε μεγάλῃ σημασία καὶ ὁ ἄνδρας, φυσικὰ δυνατώτερος, νὰ μὴν εἶχε τὰ πρωτεῖα.

Σιγά, σιγά ἡ ζωὴ ἐγίνετο κάπως εὐκολωτέρα διότι ἡ τροφή καθίτησε ἀφθονοτέρα, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐνόησε τὴν ἀξίαν τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ ἤρχισε νὰ ζῇ εἰς ομάδας. Αἱ ομάδες ὅμως αὐταὶ κατ' ἀρχάς οὔτε συμπαγεῖς ἦσαν οὔτε μόνιμοι· ἐσχηματίζοντο καὶ διελύοντο κατὰ τὴν τύχην τῶν συναντήσεων καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν περιστάσεων· ἐζοῦσαν ὅπως ἡμποροῦσαν καὶ ἡ σχέσιν τῶν ἀτόμων ἀναμεταξύ των ἐξαρτᾶτο ἀπὸ τὴν πείναν τὰς ὀρέξεις των καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ποῦ ἐπέβαλλε τὸ περιβάλλον. Αἱ ἀρχικαὶ κοινωνίαι τῶν ἀνθρώπων ἔχουν μεγάλῃν ὁμοιότητα μὲ τῶν πιθήκων· διαφέρουν ὅμως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐνῶ εἰς τοὺς τελευταίους τὸ ἀρσενικὸν δὲν ὑπέφερε τὴν παρουσίαν ἄλλου τοιούτου εἰς τὴν ὀρδίην του, ὁ ἄνθρωπος, ἴσα ἴσα διότι εἶνε ἄνθρωπος, ἐκατάλαβε ἐνωρὶς τὴν χρησιμότητα τῶν συντρόφων του καὶ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ ζοῦν εἰς τὴν ὁμάδαν, μὲ τὸν ὅρον ὅμως νὰ προμηθεύονται τὰς γυναῖκας των ἀπ' ἑξω. Αὐτὸ εἶνε ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξωγαμίας, ποῦ ἐπέδρασε πολὺ εἰς τὴν μελλοντικὴν τύχην τῆς γυναικός, καὶ τῆς ὁποίας ἔχνη εὐρίσκομε ὡς σήμερον εἰς πολλοὺς νόμους καὶ συνηθείας.

Καὶ εἰς αὐτὴ τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἀπαντᾷ ἡ ζηλοτυπία· ἀλλὰ εἶνε ἀκόμα ζωώδης· δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ πετεινοῦ, ποῦ διώχνει ἀμείλικτα ἀπὸ τὸν ὀρνιθῶνα κάθε ἄλλο ὁμοίον του, οὔτε ἀπὸ ἐκείνη τῆς φώκης, ἡ ὁποία ἅμα μαζεύσῃ ἓνα ἀριθμὸν θηλυκῶν, τὰ τοποθετεῖ εἰς μέρος ἀσφαλὲς καὶ περιτολεῖ ἀδιάκοπα τριγύρω. Ἐδῶ ὅπως καὶ ἐκεῖ τὸ θηλυκὸν εἶνε μία ἀπλὴ ἀπόλαυσις· ἐδῶ ὅπως καὶ ἐκεῖ τὸ ἀρσενικὸν προσπαθεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴνεὐχαρίστησίν του, καὶ δι' αὐτὸ οἰκειοποιεῖται καὶ ἐναποθηκεῖ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα τὰ ὄντα ποῦ τὴν προμηθεύουν, χωρὶς νὰ εἶνε ἱκανὸν νὰ μετρήσῃ οὔτε τὴν δύναμιν τοῦ πόθου του οὔτε τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιθυμίας του.

Μὲ τὸν καιρὸ αἱ ομάδες γίνονται σταθερώτεραι καὶ καταρτίζονται εἰς γέννη. Ἀναγκαστικὰ ἐπικρατοῦν συνήθειαι ποῦ καθιερόνται εἰς νόμους καὶ ἀναφαίνονται ἡ ὑποχρεώσεις τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ ἡ ἰδέα τῶν συγγενικῶν δεσμῶν. Ἡ οἰκογένεια βέβαια δὲν ὑπάρχει ἀκόμα· διὰ τὰ μικρὰ ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς ὁμάδος εἶνε πατέρες καὶ ὅλαι αἱ γυναῖκες μητέρες. Εἰς τοὺς αὐτόχθονας τοῦ ὄρους Gambier τοῦ ποταμοῦ Darling καὶ τοῦ Queensland κάθε μεγάλῃ ὁμάς διαιρεῖται εἰς δύο· ὅλα τὰ μέλη κάθε μιᾶς εἶνε ἀδελφοί, ἀλλὰ οἱ ἄνδρες τῆς μιᾶς ὑποδιαιρέσεως εἶνε σύζυγοι τῶν γυναικῶν τῆς ἄλλης. Εἰς τοὺς ἀγρίους τῆς Αὐστραλίας οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γέροντες ἀποσκοποῦν μὲ τὴν ἀρπαγὴν ἢ τὸν δόλο ἓνα ἀριθμὸν γυναικῶν ἀπὸ ξένας ὁμάδας· ἅμα

καμιμιά ἀπ' αὐτάς κατορθώσει καὶ ξερύγη, συλληφθῇ δὲ ἐκ νέου, δὲν ἀνέκει πλέον εἰς τὸν προηγουμένον της ιδιοκτητή, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον ποῦ τὴν συνέλαβε.

Ἡ ἐξογαμία εἶνε γενική. Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν κάθε ὀμάδος ἐμβαίνει μέσα εἰς αὐτὴ μετὰ τὴν βία ἢ τὸν δόλο· ἀρπάζεται καὶ εἰς τὴν ἀνάγκη ἀγοράζεται. Ἰχνη τῆς συνηθείας αὐτῆς εὐρίσκομε εἰς τὰς τελευταῖς τῶν γάμων ὅλων τῶν λαῶν. Ὁ Πανσανίας ἀναφέρει, ὅτι οἱ Βιωτοὶ ὠδηγοῦσαν τὴν νεόνυμφον εἰς τὸ σπήτι τοῦ γαμβροῦ, ἐπάνω εἰς ἄμια, τῆς ὁποίας ἔβαιον τὸ ἰνίον, διὰ νὰ ὑπενθυμίσουν, ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς σύζυγι τῆς στέγης ἦτον ἀδύνατος. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει λεπτομερῶς τὴν ἐφορτὴν τοῦ γάμου ποῦ ὑπενθύμιζε τὴν ἀπαγωγὴν εἰς τὴν Σπάρτην. Εἰς τὴν Ἀραβίαν ἔτυχε νὰ ἴδω τὸ ἑξῆς γεγονός: ὅταν ἡ νύμφη πλησιάζει τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ καὶ πρὶν περάσει τὸ κατώφλιον, αὐτὸς ἢ ἕνας τοῦ συγγενῆς τὴν σηκώνει καὶ τὴν εἰσάγει εἰς τὸ σπήτι. Εἶνε καὶ αὐτὸ ἕνα ἀπομεινῶν μιᾶς παλαιότητος συνηθείας ἢ ὁποία δείχνει τὴν ἀρχικὴν ἀπαγωγὴν.

Μετὰ ταῦτα συνηθίας ἡ θέσις τῆς γυναίκος εἶνε εὐνόητος. Εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀμάδα, ὅχι ὡς ξένη ἀλλὰ ὡς λάφυρον, ὡς ιδιοκτησίαν καὶ ἀνάλογον μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἢ τὴν διάθεσιν, ἐθεωρεῖτο ὡς χρήσιμον κατοικίδιον ζῶον ἢ ὡς δούλην. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἀγρίους λαοὺς τῆς Αὐστραλίας τὴν μεταχειρίζονται ἀκόμα ὡς ζῶον· τῆς ἀναθέτουν τὰ βαρύτερα ἔργα διότι ὁ ἄνδρας, ἔξω ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὸ κυνήγι θεωρεῖ ὄνειδος κάθε ἐργασίαν. Μερικοὶ μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς, ὅταν καταντήσῃ ὀλιγώτερον χρήσιμη, τὴν σκοτώνουν καὶ τὴν τρώγουν. Εἰς τοὺς ἐρυθροδερμούς τῆς Ἀμερικῆς, περισσότερο προοδευμένους, αἱ γυναῖκες ἔχουν κάποια δικαιώματα· εἰς τοὺς Seneca διώχουν τοὺς ἄνδρας τῶν, ἂν δὲν φέρουν ἀρκετὸ κυνήγι, καὶ χρειάζεται ἡ μεσολάβησις τῆς θείας ἢ ἄλλης συγγενοῦς διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν καλύβην· εἰς τοὺς Wyandot ἐκλέγονται καὶ μέλη τοῦ γεροντικοῦ συμβουλίου, ἂν καὶ ὁ ἀρχηγὸς εἶνε πάντα ἄνδρας. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ δικαιώματα εἶνε περισσότερο φαινομενικά. Αἱ γυναῖκες ἀπομένουν πάντα δούλες καὶ ὑποχείριες τοῦ ἀνδρός, τὸν μόνον εἰς τὸν ὅποιον ἡ πολυγαμία ἐπιτρέπεται.

Εἰς τὴν περίοδον αὐτὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ζήλοτυπία ἀλλάζει μορφήν. Ἡ γυναῖκα δὲν εἶνε πλέον μόνον ἀντικείμενον ἀπολαύσεως ἀλλὰ καὶ ἐργαλεῖον ὀφελίμου· ἀποκτὰ ἀξία οἰκονομικὴ καὶ ἐπομένως ἡ ἀπώλειά της θεωρεῖται ὀφελίμου· σημαντικὴ· ἡ ὀμάς ὁλόκληρη τὴν ἐπιτηρεῖ καὶ τὴν φυλάττει, ὁ δὲ σύζυγος λαμβάνει ὅλας τὰς προφυλάξεις διὰ νὰ μὴ τὴν χάσῃ· ἡμπορεῖ ὅμως νὰ τὴν πωλήσῃ, δανείσῃ, χαρίσῃ ἢ ἀλλάξῃ ὅταν τὸ κρίνει εὐλόγον.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀπὸ τὴν χώρα τῶν Ἐσκιμῶων ἕως τὴν Παταγονίαν, ἡ παραχώρησις τῶν γυναικῶν ὅχι μόνον ἐπιτρέπεται ἀλλὰ εἶνε καὶ ἐπαινετὴ. Εἰς τὴν Πολυνησίαν ἡ φιλία τὴν ἐπιβάλλει. Ὁ Λυκοῦργος τὴν ἐπέτρειπε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην καὶ εἰς τὴν παλαιὰν Ῥώμην ἦτο συνήθης· μένει ἱστορικὸν τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχαίου Κάτωνος, ποῦ παρεχώρησε τὴν σύζυγόν του Μαρκίαν εἰς τὸν φίλον τὸν Ὁρτέσιο. Οἱ Noutka τῆς Κολομβίας γίνονται σταυραδελφοὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν γυναικῶν καὶ οἱ Mecckedec τῆς Ἀραβίας ἐθεωροῦσαν ὡς καθήκον νὰ παραχωροῦν τὴν σύζυγον εἰς τὸν ξενισόμενον· οἱ κάτοικοι τοῦ Ταϊτί, οἱ Huron καὶ ἄλλοι ἐνοικιάζουν τὰς γυναῖκας τῶν μετὰ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τὸν ἔπαινον τῆς κοινῆς γνώμης.

Καὶ ὅμως ὅλοι αὐτοὶ οἱ λαοὶ ἐτιμῶρουν καὶ τιμωροῦν τὴν μοιχείαν αἰσθηρότατα· ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὴν ζήλοτυπίαν τῶν, ἀλλ' ὁμοιάζει πολὺ μετὰ τὸ αἰσθημα ποῦ τρέφομε ἡμεῖς διὰ τὸν σκόλον μας· τὸν δανείζομε, τὸν πωλοῦμε,

τὸν χαρίζομε· ἀλλ' ὅταν μᾶς φύγῃ τὸν τιμωροῦμε καὶ ἂν μᾶς τὸν κλέψουν καταδιώκοιμε τὸν κλέπτη. Εἰς τοὺς λαοὺς αὐτοὺς ἡ ζηλοτυπία πέρνει τὴν καθαρά μορφή τοῦ αἰσθήματος τῆς ιδιοκτησίας.

Ὅσο σκληρά καὶ ἀποτρόπαια, ὅσον οἰκτρὰ καὶ ἂν ἦτον ἡ θέσις αὐτῇ τῆς γυναικός, ἦτο δι' αὐτὴ μία σχετικὴ εὐτυχία. Μέσα εἰς τὴν ομάδα εἶχε ἐξασφαλισμένη τὴν τροφή, τὴν στέγη καὶ σχεδὸν τὴν ζωὴ· μὲ τὴν χρησιμο-
τητα, τὴν ὑπακοή της καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν εὐφυΐα της ἡμποροῦσε ἀκόμα νὰ καρπωθῇ μερικὰ ὀφελήματα, ποῦ δὲν ἦσαν ἀξιοκαταφρόνητα· διωγμένη ὁμῶς ἀπ' αὐτὴ ἓνα μέλλον ἐβλεπε ἐμπρός της, τὸν σκληρὸ καὶ σύντομο θάνατο ἀπὸ τὴν πείνα ἢ τὰ θηρία. Τὴν κατάστασί της λοιπὸν αὐτὴ τὴν ἤθελε τὴν ἡγάπα καὶ προσεπάθει μὲ κάθε τρόπο νὰ τὴν διατηρήσῃ. Ὁ μεγαλειτερός της φόβος ἦτο ἡ παρουσία μιᾶς ἄλλης, ποῦ θὰ ἦτο δυνατό νὰ καταλάβῃ τὴν θέσι της, καὶ εἰς αὐτὸ τὸν φόβο πρέπει νὰ ἀποδώσωμε τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γυναικεῖας ζηλοτυπίας. Ἀπόδειξις δὲ εἶνε ὅτι ἐνῶ ἡ ἐκδίκησι τοῦ ἀνδρός διευθύνεται κυρίως πρὸς τὴν γυναῖκα κατὰ δευτέρο λόγο εἰς τὸν κλέπτη τῆς τιμῆς, ἐκεῖνῃ τῆς γυναικός ἀποτείνεται κατ' εὐθεία εἰς τὴν ἀντίζηλο· αἱ στατιστικαὶ τῶν κακουργημάτων καὶ ἡ σπουδὴ τῆς ζηλοτυπίας τῶν τρελλῶν μᾶς ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ γυναῖκα σπάνια καταφέρεται ἐναντίον τοῦ ἀνδρός· αὐτὸς εἶνε ἱερὸς δι' ἐκεῖνη, εἶνε ὁ λατρευμένος τοῦ ὁποίου ἡ ὑπαρξὶς εἶνε πολῦτιμος.

Εἰς τὴν ἀθροιστικὴ οἰκογένεια τῆς ομάδος, ὅπου ἡ διάκρισις τῆς πατρό-
τητος ἦτον ἀδύνατος, ἐλαμβάνετο φυσικὰ ὑπ' ὄψιν μόνον ἡ καταγωγὴ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ τὰ παιδιὰ ἔφεραν τὸ ὄνομά της. Οἱ Κρήτες ὀνόμαζαν τὴν πατρίδα μητρίδα καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον ἀπαντῶνται ἥρωες, ποῦ ἔφεραν τὸ ὄνομα τῆς μητρός των. Ἀλλὰ εἰς τὴν τοιαύτῃ οἰκογένεια ἡ μητέρα δὲν εἶχε κανένα δικαίωμα ἐπάνω εἰς τὰ τέκνα της καὶ μόνον τὸ συμβούλιον τῆς ομά-
δος ἐφρόντιζε δι' αὐτά· ὑστερώτερα δὲ ὅταν ἡ οἰκογένεια καθωρίσθῃ περισ-
σότερο ὁ καθ' αὐτὸ ἀρχηγός της ἦτον ὁ ὁμομήτριος ἀδελφός. Ἡ πολυανδρία ὁμῶς διήρκεσε πολὺ ὀλίγο καὶ ὁ ἀνδρικός ἐγωϊσμός ἐπεβλήθῃ ἐνωρίς. Τὴν κοινοκτημοσύνην διεδέχετο ἡ ιδιοκτησία, καὶ μέσα εἰς αὐτὴ περιλαμβάνετο καὶ ἡ γυναῖκα. Ἡ λατρεία τῶν προγόνων, ποῦ ὑπῆρξε γενικὴ εἰς ὅλους σχε-
δὸν τοὺς λαοὺς ἔθεσε τοὺς πρῶτους δυνατοὺς θεομοῖς τῆς οἰκογενείας ὅπως τὴν ἔχομε σήμερα. Κάθε οἰκογένεια εἶχε τοὺς ἐφεστέιους θεοὺς της, ποῦ δὲν ἦσαν κατὰ βάθος παρὰ οἱ πρόγονοι. Δι' αὐτοὺς ὑπῆρχον τελεταὶ ἰδιαίτεραι καὶ μυστικαί, ἡ δὲ γυναῖκα ποῦ εἰσῆρχετο νεωστὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἔπρεπε νὰ ἀπαρνηθῇ τοὺς πρῶτους θεοὺς της καὶ νὰ μνηθῇ εἰς τὴν λατρεῖαν τῶν νέων. Ἀφοῦ καὶ ἐνόστω ἀπετέλει μέρος τῆς νέας τῆς οἰκογενείας, ἦτον ὑπο-
χρεωμένη νὰ παρενρίσκειται εἰς τὰς θυσίας καὶ νὰ βοηθῇ τὸν σύζυγον. Βέβαια ἡ θέσι της δὲν ἦτον ἀκόμη ζηλευτή, ἀλλ' εἶχε ἀποκτήσει πλέον μεγάλα δικαιώ-
ματα. Ἦτον ἡ πρώτη δούλη καὶ σύνευνος, ἀλλ' ἦτον ἐπίσης καὶ νοικοκυρά, ἡ μητέρα τῶν τέκνων, προπάντων τῶν ἀρσενικῶν, ποῦ μόνον διαιώνιζον τὴν λατρεῖαν τῶν ἐφεστέων θεῶν καὶ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ κάμουν τὰς τελετάς· ἔπρεπε κατὰ συνέπεια νὰ εἶνε ἀληθινοὶ ἀπόγονοι τῶν πατέρων των, υἱοὶ νόμιμοι, ἀναγνωρισμένοι.

Νὰ λοιπὸν ποῦ ἡ νομιμότης τῶν τέκνων καταντᾷ ἓνα ἀπὸ τὰ δυνατὰ στοιχεῖα τῆς ζηλοτυπίας. Ὁ σύζυγος, φροντίζων διὰ τοὺς θεοὺς του, ἐπα-
γρύπτει τὴν γυναῖκα του, τὴν ἔλκει εἰς τὸν γυναικωνίτη διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν καθαρότητα τοῦ γένους του, καὶ ἐμπόδιζε κάθε τι, ποῦ ἡμποροῦσε νὰ ἐξασθενήσῃ τὴν βεβαιότητα τῆς πατρότητός του. Σύγχρονα ὁμῶς ἡ σύζυγος

ἐγίνετο δι' αὐτὸν ἅττι πολυτιμότερο· ἐλάμβανε ἓνα τίτλο ἱερότερο, ὑψηλότερο, ἰδανικώτερο, τὸν τίτλο τῆς μητέρας, καὶ ὅσο ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐπροόδευε καὶ ἐπικρατοῦσε, τόσο ἡ ἐκδίκησις ἐγίνετο ἀγριωτέρα.

Ἐξ ἄλλου ὁ ἄνδρας, ἀρκετὰ πλέον ἀνεπτυγμένος, ζεῖ εἰς στενωτέρα συνάφεια μὲ τὴν γυναῖκα του, μαθαίνει νὰ τὴν γνωρίζῃ, νὰ τὴν ἐκτιμᾷ, νὰ τὴν χωρίζῃ ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας τοῦ σπητιοῦ του καὶ νὰ τὴν περιποιεῖται περισσότερο. Αὐτὴ δὲ εὐγνώμων καὶ σχεδὸν εὐτυχὴς προσκολᾶται εἰς τὸν σύζυγον στενωτέρα καὶ ἀφοσιώνεται περισσότερο. Πρὸ πολλοῦ ἐπιφορτισμένη μὲ τὰ ἔργα τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπητιοῦ ἀπῆλათτε τὸν ἄνδρα ἀπὸ πολλὰς φροντίδων καὶ σιγὰ σιγὰ κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀρκετὴ ἐπικροτή, ποῦ ἔγεινε μεγαλειτέρα, ὅταν αἱ ἀξίαι ἤρχισαν νὰ μεταφέρονται μὲ τὴν κληρονομία ἢ μὲ τὴν δωρεά· ὅταν δὲ ἐπῆλθε καὶ ἡ συνήθεια τῆς προίκας ἢ δύναμις τῆς ἐμεγάλωσε ἀρκετὰ ὥστε νὰ ξεριζώσῃ προλήψεις ἀτιμωτικὰς δι' αὐτὴ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀτομικότητά της μαζὺ μὲ μίαν σχετικὴ ἑλευθερίαν. Εἰς τὸν αὐτὸ καιρὸ, ὁ πολιτισμὸς προχωρῶν, ἀνέτρεπε πολλὰς παλαιὰς ἰδέας καὶ εἰς τὰ αἰσθηματὰ μας προσέθετε ἄλλα νέα· ὁ δὲ ἔρως, τὸν ὁποῖον ἡ τέχνη μετεμόρφωσε καὶ ἀνύψωσε, ἐγίνετο ἰδανικότερος καὶ ἐξευγενίζετο. Ἡ γυναῖκα δὲν εἶνε πλέον προνομιούχος δούλη, εἶνε σύντροφος κατωτέρα, ποῦ δένει ἀκόμα βαρὺ συμβόλαιον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους σύντροφος, ποῦ ἔχει δικαιώματα καὶ ἀπαιτήσεις, ποῦ ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἀνταγαπᾶται. Τώρα μόνον βλέπομε τὸν ἔρωτα νὰ λογαριάζεται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ αἶτια τῆς ζηλοτυπίας καὶ νὰ σφραγίζῃ ὡς αὐτὴ τὴν ὥραν τὴν τελευταία φάσιν τῆς ἐξελιξέως της.

Λέγω ὡς αὐτὴ τὴν ὥραν, διότι δὲν εἶνε παρᾶξενον ὑπερρώτερα νὰ προστεθοῦν ἄλλα στοιχεῖα νέα καὶ ἀπροσδόκητα. Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ὁλονέναι ἀλλάζει· ὁ φεμινισμὸς, στηριζόμενος κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ δίκαιον, ἔχει ἀπαιτήσεις, ποῦ ὅσο ἐκπληρόνονται τόσο μεγαλύνουν. Ποῦ θὰ σταματήσῃ, ποῖο δρόμον θὰ λάβῃ καὶ ποίας συνεπειὰς θὰ ἔχει κανεὶς δὲν ἠξεύρει· ὅπωςδὴποτε ὁμως εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ ζηλοτυπία θὰ ἀκολουθήσῃ κατὰ βῆμα ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ ὅτι αἱ μεταβολαὶ θὰ εἶνε σπουδαιόταται.

Αὗται εἶνε αἱ φάσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐτέρας τὸ αἰσθημα τῆς ζηλοτυπίας πρὶν καταντήσῃ ὅτι εἶνε σήμερον. Ἀκολουθεῖ τὴν γυναῖκα κατὰ πόδας· εἶνε ποταπὸ ὅταν ἡ θέσις της εἶνε χαμηλὴ καὶ ὑψώνεται ὅταν αὐτὴ ἀνελθῇ. Κατ' ἀρχὰς εἶνε ἓνας ζωώδης ἐγωϊσμὸς ποῦ ἔχει μόνον σκοπὸ τὴν εὐκολίαν τῆς ἀπολαύσεως, ἔπειτα προστίθεται ἡ ἰδέα τῆς ἰδιοκτησίας, σιγὰ σιγὰ ἡ ἀνάγκη τῆς νομιμότητος τῶν τέκνων τὸ δυναμώνει καὶ ἡ κοινὴ συμπάθεια τῶν συζύγων τὸ στολίζει· τέλος ἔρχεται ὁ ἔρως νὰ τὸ σκεπάσῃ μὲ ἄνθη ὥραια, ποῦ οὔτε τολμοῦμε οὔτε θέλομε νὰ μετακινήσωμε. Σήμερον μᾶς ἀρέσει νὰ ἀποδίδωμε κάθε ζηλοτυπία εἰς τὸν ἔρωτα, διότι ἀπ' ὅλα τὰ στοιχεῖα της εἶνε τὸ ὥραιότερον, τὸ ὑψηλότερον, τὸ ἀξιοπρεπεστερον· ἀλλὰ δυστυχῶς αὐταπατούμεθα· ὁ ἔρως παίζει ἀκόμα πολὺ μικρὸ πρόσωπον εἰς τὴν ζηλοτυπία καὶ ἀποδείξεις εἶνε ὅτι συχνὰ ἄλλου ἀγαποῦμε καὶ ἄλλου ζηλεύομε, καποτε μάλιστα ζηλεύομε χωρὶς νὰ ἀγαποῦμε.

Ὅπωςδὴποτε αὐτὰ ποῦ ἀνέφερα δὲν εἶνε τὰ μόνον ἐλατήρια τῆς ζηλοτυπίας, σιγὰ-σιγὰ προσετέθησαν καὶ ἄλλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ κυριώτερον εἶνε ἡ φιλοτιμία. Ὁ αὐτάρεσχος σπάνια ζηλοτυπεῖ διότι δὲν ἀμφιβάλλει ποτὲ διὰ τὸν ἑαυτὸ του· ἀπ' ἐναντίας ὁ ζηλότυπος εἶνε μετριόφρων, δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην οὔτε εἰς τὴν καλλονὴν του οὔτε εἰς τὰς ἀρετάς του· ἐξ ἄλλου

ὁμως ἔχει τὸν ἐγωϊσμό του πολὺ ἀνεπτυγμένο καὶ τὴν φιλοτιμία του ἀκο-
νισμένη εἰς τὸ ἔπακρό· τρέμει τὴν εἰρωνία καὶ φοβάται τὸ γελοῖο. Ψυχὴ
ἀνήσυχη, ὑποπεύεται ἀδιάκοπα ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλει νὰ εἶνε βεβαία· ἀνα-
κριτὴς αἰώνιος, πάντα νομίζει ὅτι κρατεῖ τὰ πειστήρια, ποῦ πάντα τοῦ
διαφεύγουν· δῆμιος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τύραννος τῶν ἄλλων, ἀγαπᾷ τὸ
πάθος του καὶ τὸ τρέφει μὲ ψεύδη. Καταδιώκει καὶ ὑποφέρει πονεῖ καὶ
προξενεῖ πόνοους, βλάπτει καὶ μετανοεῖ, πληγώνει καὶ κλαίει, σκοτώνεται ἢ
σκοτώνει. Τόσον εἶνε τρομερὸ τὸ πάθος τῆς ζηλοτυπίας· εὐτυχῶς ὅλοι οἱ
ζηλότυποι δὲν τὸ ἔχουν εἰς τὸν ἴδιο βαθμὸ, ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ ζεῖ ἀπο-
κλειστικά διὰ τὸ πάθος του ἕως ἐκεῖνον ποῦ μόλις αἰσθάνεται ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρὸ τὸ δάγκαμα τῆς ζηλοτυπίας ὑπάρχουν τύποι διάμεσοι καὶ ποικίλλοι.

Ἐδῶ προβάλλει ἓνα ζήτημα· ἀφοῦ τὰ αἷτια τῆς ζηλοτυπίας εἶνε γενικά,
ἀφοῦ ὅλοι ὑποκείμεθα εἰς τὴν ἐπιρροή των, διατί ὅλοι νὰ μὴν εἴμεθα ζηλό-
τυποι; Ἡ ζηλοτυπία βεβαία δὲν εἶνε γενική, ἀλλὰ δι' ὅλους ἔχει τὰς σιγ-
μὰς της. Εἰς ὅλους εἶνε ἔμφυτος, ἀλλὰ συνήθως κοιμᾶται, καὶ ἀναφαίνεται
μόνον ὅταν τὴν ἐξυπνήσουν εὐλογοφανῆ αἷτια. Καὶ πάλι τότε ὁμως ἡ ἀντί-
δρασι εἶνε μικρά, περιορίζεται ἀπὸ τὴν σκέψι καὶ δὲν ξεσπᾷ εἰς πράξεις
αὐτομάτους· τὸ αἰσθημα εἶνε ὑγιεὺς καὶ χάνεται ὅταν λείψῃ ἡ αἷτια. Ὁ
ἀληθινὸς ζηλότυπος εἶνε πάντα ἐκφυλός. Τὸ αἰσθημὰ του εἶνε ἀνισόρροπο
καὶ αἱ ἀντιδράσεις ποῦ προκαλεῖ εἶνε δυσανάλογοι πρὸς τὰς αἷτίας. Ἡ
ζηλοτυπία του δὲν βασίζεται εἰς κανένα γεγονός· ἄξιο λόγου· μόνον τοῦτο
τὸν κυριεύει ὁλόκληρο, καὶ ἀφαιρεῖ καὶ σκέψι καὶ λογικὸ καὶ συνείδησι.

Τὴν θηριωδεστέρα καὶ ἀγριωτέρα μορφή τῆς ζηλοτυπίας βλέπομε εἰς
τοὺς παρὰ φύσιν ἔρωτας. Τὰ χρονικά τῶν κατέργων καὶ φυλακῶν εἶνε
γεμάτα ἀπὸ καθημερινὰ φρικαστικά ἐπεισόδια, ποῦ προέρχονται ἀπ' αὐτῇ,
ὁ δὲ ἐλαφρὸς κόσμος τῶν γυναικῶν ἡμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θέμα ἀμε-
τρήτων διηγημάτων ὅπου ἡ πανουργία, οἱ ἀφάνταστοι τρόποι τῆς ἐκδική-
σεως, οἱ σκοτωμοὶ καὶ αἱ αὐτοκτονίαι δὲν θὰ εἶχαν ἐλατήρια ἀπὸ τὴν ζηλο-
τυπία. Καὶ τοῦτο διότι ἐδῶ τὸ ἔδαφος εἶνε πρόσφορο· οἱ παρὰ φύσιν ἔρω-
τες, ὅταν δὲν εἶνε κακὴ συνήθεια, εἶνε ἀσθένεια τρομερή, εἶνε ἐκδήλωσι
δυνατῆς ἀνισορροπίας καὶ προχωρημένου ἐκφυλισμοῦ.

Ἡ ζηλοτυπία, ὡς πάθος, εἶνε συνήθως κληρονομικὴ. Πολλοὶ ἀπ'
αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς πληροῦνται μὲ τόκο τὰς ἀμαρτίας τῶν γονέων των,
αἰσθάνονται εἰς ἀνώτερο βαθμὸ ὅ,τι ἡσθάνθησαν καὶ ἐκεῖνοι. Τὰ δάκρυα
καὶ τὰ βάσανά των εἶνε συνέχεια μετατοπισμένη δακρύων καὶ βασάνων προ-
γενεστέρων, ἔκδοσι νεωτέρα καὶ αὐξημένη τῆς αὐτῆς Σαϊκιστηρείου τρα-
γωδίας.

Δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσι νὰ ἐξαντλήσω τὸ κεφάλαιο τῆς ζηλοτυπίας· εἶνε
μεγάλον, ἀπέραντον· γεμίζει ὅλον σχεδὸν τὸ οἰκοδόμημα τῆς κοινωνίας, εἰσέρ-
χεται καὶ εἰς τὰς μικρότερας του χαρὰμίδας, εἰς τὰ μικρότερα διαμερίσματά
του. Ἐπηρεάζει τὴν προσωπικὴν δράσι, τὴν ὁμαδικὴν ἐνέργεια, τὰς ἐπιστήμας
καὶ τὰς τέχνας· εἰς αὐτὴν χρεωστοῦμε τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου, τὴν Μήδεια
τοῦ Εὐριπίδου, τὸν Ὁθέλλο τοῦ Σαϊκιστήρου. Εἶμαι δὲ ἐνδόμυχα πεπει-
σμένος ὅτι αὐτὴ πολλάκις ἀνέτρεψε τὴν ἱστορία, προκαλοῦσα γεγονότα, ποῦ
ἄλλαξαν τὸν δρόμον τους· ἀλλὰ τὸ ὥρατον καὶ ἐπαγωγὸν αὐτὸ ζήτημα δὲν
εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐγγίσω, καὶ τολμῶ μόνον νὰ ὑποβάλλω εἰς τὴν μελέτη τῶν
ἀρμοδίων.